

Terwijl korte perioden van hevige droogte gevolgd door intensieve regenbuien zich deze zomer in Nederland opnieuw hebben opgedrongen, prepareert 'Nederland' zich voor de "Global UN Conference on Housing and Sustainable Urban Development" (HABITAT-III). Deze conferentie wordt in oktober 2016 gehouden in Quito, Ecuador en moet leiden tot de New Urban Agenda van de VN, waarin een wereldwijde strategie rondom urbanisatie wordt vastgelegd voor de komende 20 jaar. De vorige HABITAT-bijeenkomst vond 20 jaar geleden in Istanbul plaats.

Christiaan Wallet:
"De focus van Nederland ligt op deltasteden en uitdagingen en oplossingen op het gebied van resiliency". Foto: Marien Versteegh

Ellen van Lindert
beleidsmedewerker multilaterale waterzaken en Deltaprogramma zoet water

Wallet: "HABITAT-III is platform om ervaring en kennis te delen"

Prioriteit voor duurzame steden en watergerelateerde problematiek

Door Olav Lammers

Nederland ziet voor zichzelf een belangrijke rol weggelegd in de onderhandelingen over de New Urban Agenda. Zeker op het thema 'Water in de stad' kan de inbreng van ons land van grote betekenis zijn, zo verwachten Christiaan Wallet, programmamanager en coördinator op het gebied van stedelijke ontwikkeling bij het ministerie van Infrastructuur en Milieu en Ellen van Lindert beleidsmedewerker water multilateraal en Deltaprogramma zoet water. "Eind vorige maand zijn de Sustainable Development Goals -de opvolgers van de millenniumontwikkelingsdoelen- aangenomen. Eén van de SDGs (SDG 11) richt zich geheel op steden: 'Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable.' Dit geeft een cruciale focus voor de HABITAT-III conferentie. Ook de resultaten van de COP21-conferentie in december, gericht op het sluiten van een nieuw klimaatakkoord, zullen hun impact hebben."

Op welke wijze denkt Nederland zijn rol te kunnen gaan spelen?

"Nederland is één van de VN-lidstaten en zal in die positie mee onderhandelen over de New Urban Agenda. Daarbij nemen we de ideeën en belangen van onze stakeholders (steden, maatschappelijke organisaties, bedrijven, etc.) ook mee. Daarvoor komen we eens in de paar maanden met een grote groep stakeholders bijeen. Voor Nederland is het prioriteit in te zetten op inclusieve, duurzame en compacte steden met aandacht voor weerbaarheid tegen watergerelateerde problematiek als ook de kansen die water in de stad biedt, multistakeholder betrokkenheid (private sector en maatschappelijk middenveld), governance, stedelijke planning, groene groei en de toepassing van slimme technologie. We kijken daarbij niet alleen naar de conferentie zelf maar ook naar de implementatie van de New Urban Agenda. Hoe kunnen

In (nieuwe) woonwijken moet water een vast onderdeel zijn

er slimme partnerschappen worden opgezet om uitvoering te geven aan de nieuwe afspraken. Hierbij zien we natuurlijk ook een rol voor de Nederlandse kennis en kunde op het gebied van stedelijke ontwikkeling, inclusief die over water. Nederland staat internationaal in hoog aanzien als het gaat om bouwen met water.”

Wat is het specifieke belang van water binnen de New Urban Agenda?

“We streven naar duurzame ontwikkeling van onze wereld. Een groot deel van die ontwikkeling vindt plaats in stedelijke gebieden: in 2050 zal meer dan zestig procent van de wereldbevolking hier wonen. Steden hebben zich van oudsher veelal ontwikkeld rondom water: vaak bij rivieren of zee, soms ook op de kruising ervan: delta-steden. Veel steden in Nederland zijn daar een voorbeeld van. Nederland kent een eeuwenlange traditie van leven met water, en pleit internationaal dan ook altijd voor een benadering waarbij steden altijd in samenhang worden gezien met hun achterland. Ze zijn immers onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Goed en voldoende water is een noodzakelijke voorwaarde voor steden, waar ook ter wereld. Bewoners, bedrijven en de natuur zijn er onlosmakelijk mee verbonden. Voedsel, energie en water zijn van elkaar afhankelijk. Wanneer het stedelijk watermanagement goed op orde is, biedt dit enorme kansen aan de ontwikkeling van een stad en haar inwoners. Zo dragen goede sanitaire en drinkwatervoorzieningen bij aan gezondheid;

zijn rivieren en kanalen belangrijk voor scheepvaart en handel; en draagt water bij aan de recreatiewaarde van een stad.

Tegelijkertijd zijn urbane gebieden ook bijzonder kwetsbaar voor watergerelateerde rampen, zoals overstromingen en hittestress. Niet alleen wonen er veel mensen bijeen, het zijn ook de belangrijkste centra van economische activiteit. Gevolgen van klimaatverandering, die zich voor het grootste gedeelte via water manifesteren, hebben dus veel impact op de stedelijke bevolking – waarbinnen de armste bevolkingsgroepen juist het meest getroffen worden – en de economie. En gezien in het World Economic Forum rapport (2015) watercrises en onvoldoende klimaatadaptatie aangewezen worden als het grootste risico wereldwijd, is Water in de Stad dus een enorm belangrijk thema.”

Op welke wijze denkt Nederland zijn specifieke kennis in te kunnen brengen?

“In het Deltaprogramma heeft ruimtelijke adaptatie een belangrijke plaats gekregen. Nederland ontwikkelt vanuit de overtuiging dat water en stad sterk zijn verbonden al jaren kennis op dit thema én draagt dit uit in bilaterale samenwerkingen zoals met Vietnam en Myanmar, maar ook door bijvoorbeeld het benoemen van watergezant Henk Ovink als boegbeeld van de Nederlandse watersector. Hij is verantwoordelijk voor het contact op watergebied met buitenlandse overheden, kennisinstellingen, bedrijven en internationale organisaties.

WATERMANAGEMENT

Henk Ovink
is verantwoordelijk voor het contact op watergebied met buitenlandse overheden, kennisinstellingen, bedrijven en internationale organisaties.

Het is ook een belangrijke focus van de nieuw op te richten Deltacoalitie, waarbinnen Nederland met Colombia, Japan, Filipijnen, Mozambique, Bangladesh, Egypte, Myanmar, Korea, Frankrijk, Indonesië en Vietnam gaat samenwerken om delta's te agenderen, expertise en ervaringen uit te wisselen, en samen te werken in projecten.

De ministeries van Infrastructuur en Milieu, Buitenlandse Zaken en Economische Zaken werken nauw samen op het gebied van water. Inmiddels is hiervoor een watercluster opgericht, waar de verschillende ministeries hun eigen expertise inbrengen."

Welke beleidsnotities liggen ten grondslag aan de Nederlandse inbreng?

"Er zijn drie notities gemaakt dan wel in de maak in relatie tot water en steden: Een paper over een 'City-to-City learning'-methode die steden in staat stelt effectief van elkaars ervaringen te leren op het gebied van het beperken en voorkomen van rampenschade. De methode zal aangeboden worden via het Resilient Cities Connect platform. Een paper over Disaster Risk Reduction, waarin de noodzaak voor proactieve preventie in plaats van reactieve respons op rampen onderstreept wordt, evenals de noodzaak van langetermijn perspectief en adaptieve planning.

Een notitie over water en steden, waarin betoogd wordt dat om duurzame ontwikkeling te bereiken - waartoe de Sustainable Development Goals (SDGs) eind september zijn aangenomen - steden en hun achterland aandacht verdienen, in het bijzonder in relatie tot waterzekerheid (too much, too little, too polluted). De focus ligt op deltasteden en uitdagingen en oplossingen op het gebied van resiliency. Deze paper is nog in conceptversie en is reeds geconsulteerd bij meerdere internationale partijen als ook nationale partijen, waaronder de Vereniging Nederlandse

Gemeenten en een aantal steden.

De twee laatste notities hebben als doel om bij te dragen aan het agenderen van Disaster Risk Reduction en Water in de Stad op de internationale agenda, waaronder HABITAT-III. De papers hebben daarmee een internationale doelgroep en hebben als belangrijkste doelstelling om krachtige boodschappen te formuleren waarbij andere landen zich kunnen aansluiten, zodat de impact ervan vergroot wordt. Het is daarom geen Nederlands showcase-verhaal, maar het biedt wel een kapstok daartoe. In een later stadium zou het een mogelijkheid kunnen zijn om bijvoorbeeld NL-voorbeelden toe te voegen, samen met het bedrijfsleven en steden."

Welke partijen spelen hierin nog meer een rol?

"Uiteraard spelen de steden zelf een belangrijke rol als het gaat om Water in de Stad. De rol van de Rijksoverheid ligt meer in de onderhandelingen en het agenderen, maar de daadwerkelijke uitvoering van stedelijk watermanagement vindt plaats op stedelijk niveau. Hiertoe participeren veel steden in wereldwijde stedelijke netwerken, zoals bijvoorbeeld het hiervoor genoemde Resilient Cities Connect en de C40. Maar ook in de voorbereiding van HABITAT-III zijn de steden betrokken: de Vereniging Nederlandse Gemeenten is aangesloten bij de voorbereidende werkgroep en heeft via eigen vertegenwoordiging ook in het formele VN-proces een stem."

Levert HABITAT-III ook werk op voor het Nederlandse bedrijfsleven?

"Naast de onderhandelingen over de New Urban Agenda die zullen plaatsvinden tijdens HABITAT-III, biedt de conferentie ook een platform om de ervaring en kennis van het Nederlandse bedrijfsleven te delen. Er wordt op dit moment al nagedacht hoe

Van de Guchte:
"De problematiek moet cross-sectoraal, integraal benaderd worden"

Chris Zevenbergen
'schreef de paper 'City-to-City learning'

de Nederlandse kennis en kunde op het gebied van stedelijke ontwikkeling, inclusief die op het gebied van water, onder het voetlicht gebracht kunnen worden. Dit kan in side events zijn, een Nederlands paviljoen of het ter plaatse (in Quito) demonstreren van best practices. Op 12-13 november komt op initiatief van o.a. AkzoNobel een groep stakeholders bijeen om hierover door te praten. De ministeries van BZ en IenM zullen hierbij aanwezig zijn, net als vertegenwoordigers van UN Habitat zelf."

WFM kader Habitat-III concept

Drie gerenommeerde specialisten op gebied van klimaatadaptatie staan aan de basis van de drie door Christiaan Wallet en Ellen van Lindert aangehaalde notities over de relatie tussen water en steden die zij op verzoek van de ministeries van Infrastructuur en Milieu en Buitenlandse Zaken hebben geschreven. Chris Zevenbergen, als professor verbonden aan UNESCO-IHE en voorheen Managing Director Business Development bij de Dura Vermeer Group schreef de paper 'City-to-City learning'. Samen met Jos Timmerman - verbonden aan de WUR en gespecialiseerd in Climate Change and Adaptive Land & Water Management - en Cees van de Guchte - Manager Climate Adaption & Risk Management bij Deltares - schreef hij ook mee aan de paper over Disaster Risk Reduction. De notitie over Water en Steden, waarvan nu alleen nog een conceptversie beschikbaar is, is opgesteld door Van de Guchte en Zevenbergen.

Alle drie papers vormen de input voor de Nederlandse inbreng binnen tal van internationale processen en bijeenkomsten op 'hoger niveau' op het gebied van klimaatverandering en dan met name gericht op aspecten rond water in steden en delta's. Op deze manier probeert Nederland, dat op dit gebied

internationaal in hoog aanzien staat, een bijdrage te leveren aan de aanpak van klimaatproblemen en daarin ook een voortrekkersrol te vervullen. Deze inzet is mede gebaseerd op de overtuiging dat de Nederlandse watersector een rol van betekenis kan spelen in de daadwerkelijke oplossing van watergerelateerde klimaatproblemen.

De drie specialisten treffen elkaar in allerlei vormen van nationale en internationale werkrelaties die alles te maken hebben met de problematiek rond watergerelateerde klimaatvraagstukken. Van de Guchte heeft zeven jaar gewerkt voor UNEP, United Nations Environment Programme. Daardoor is hij goed op de hoogte van de stedenproblematiek wereldwijd in relatie tot Disaster Risk Reduction en Klimaatadaptatie. Hij is daarmee vertrouwd met de processen die tot documentvorming leiden, de inhoudelijke bijdrage van de verschillende landen, maar ook de politiek getinte afwegingen die daaraan ten grondslag liggen. Van de Guchte: "Adaptation on climatechange heeft vele invalshoeken, verschillende agenda's, actoren en kennisvelden. Het is de kunst om alle aspecten daarvan in samenhang met elkaar te bekijken, te leren van fouten om vervolgens sneller stappen te kunnen zetten, want het bewustzijn neemt toe dat het nog niet snel genoeg gaat. Al deze aspecten komen samen in de stedelijke omgeving en juist daarom is het belangrijk het relatieve belang van het ene domein ten opzichte van de andere domeinen beter in beeld te krijgen, wat ook de kans van de andere domeinen vergroot. Daarom hoor je ook vaak zeggen dat de problematiek cross-sectoraal, integraal benaderd moet worden om daarmee de governance te versterken en in samenspraak de benodigde stappen voorwaarts te kunnen zetten. Water kan wat dat betreft een bindende factor zijn en zeker ook in de stedelijke omgeving. Ik bepleit onze inspanningen niet alleen op de grote steden te richten, maar vooral ook middelgrote steden te betrekken." ♦